Poliisitarkastaja Timo Kilpeläinen 15.09.2016 POL-2016-12586

Eduskunta
Lakivaliokunta
LaV@eduskunta.fi

Eduskunnan lakivaliokunnan lausuntopyyntö 6.9.2016

ASIANTUNTIJALAUSUNTO LAKIVALIOKUNNALLE HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ EDUSKUNNALLE LAEIKSI RIKOSLAIN 34 A LUVUN, PAKKOKEINOLAIN 10 LUVUN JA POLIISILAIN 5 LUVUN MUUTTAMISESTA (HE 93/2016 VP)

1. Yleistä

Eduskunnan lakivaliokunta on pyytänyt Poliisihallitukselta kirjallista asiantuntijalausuntoa kokoukseensa torstaiksi 22.9.2016 hallituksen esityksestä rikoslain 34 a luvun, pakkokeinolain 10 luvun ja poliisilain 5 luvun muuttamisesta (HE 93/2016 vp).

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi terrorismirikoksia koskevaa rikoslain lukua niin, että matkustaminen terrorismirikoksen tekemistä varten säädettäisiin rangaistavaksi. Terrorismin rahoittamista koskevaa rangaistussäännöstöä täydennettäisiin niin, että matkustamisrikoksen rahoittaminen rangaistaisiin terrorismin rahoittamisena. Lisäksi tarvittavat täydennykset tehtäisiin pakkokeinolain salaisia pakkokeinoja ja poliisilain salaisia tiedonhankintakeinoja koskeviin säännöksiin koskien keinojen käyttöä matkustamisrikoksen estämisessä, paljastamisessa ja selvittämisessä.

2. Yksityiskohtaisia huomioita

Hallituksen esitystä voidaan pitää yleisesti ottaen kannatettavana ja hyvin valmisteltuna. Poliisihallitus on antanut aiemmin Oikeusministeriölle lausunnon hallituksen esityksen luonnoksesta ja Hallintovaliokunnalle asiantuntijalausunnon tästä asiasta.

Hallituksen esityksessä olevien kriminalisointiesitysten taustalla on Yhdistyneitten Kansakuntien turvallisuusneuvoston päätöslauselma, jonka tarkoituksena on torjua ulkomaille terrorismirikosten tekemistä varten tai niiden tekemistä edistävässä tarkoituksessa lähtevien henkilöiden muodostamaa uhkaa. Päätöslauselma on Suomea suoraan velvoittava.

Valtioiden yhteisenä pyrkimyksenä on vaikuttaa ns. vierastaistelijailmiöön, jossa eri puolilta maailmaa edelleen matkustetaan konfliktialueille osallistumaan terroristiseen toimintaan. Palatessaan konfliktialueelta lähtömaihinsa ns. vierastaistelijat saattavat muodostaa terroristisen uhan, koska he ovat usein terroristisen tietotaidon lisäksi omaksuneet väkivaltaisen ideologian. Opittuja asioita hyödyntäen he saattavat myös radikalisoida sekä rekrytoida muita henkilöitä mukaan terroristiseen toimintaan. Esityksessä eh-

dotettujen uusien tekojen rangaistavaksi säätäminen olisi tärkeä osa ilmiön torjumista vastaan tehtävää työtä.

Toimintaympäristö on myös Suomessa muuttunut erityisesti parin viimeisen vuoden aikana. Terroristiseen toimintaan ulkomailla kytköksissä olevien henkilöiden määrä on lisääntynyt. Organisoidun terrorismin uhka on Suojelupoliisin arvion mukaan hieman kohonnut parin viime vuoden aikana ollen edelleen matalalla tasolla. Sen sijaan yksittäisen toimijan tai pienryhmän tekemää terroriteon mahdollisuutta ei voida pois sulkea. Uhkan arvioinnin haasteellisuuteen on vaikuttanut myös Suomeen turvapaikanhakijoiden joukossa saapuneet yksittäiset henkilöt, jotka ovat osallistuneet terroristiseen toimintaan ja/tai sotarikoksiin lähtömaissaan. Henkilöiden maahan saapumisen todellisen syyn selvittäminen on työlästä ja aikaa vievää.

Suomessa esitutkinnassa olleet terrorismirikokset ovat useassa tapauksessa liittyneet konfliktialueisiin. Siksi on tärkeää, että matkustaminen ulkomaille terrorismitarkoituksessa ja tällaisen matkustusrikoksen rahoittaminen tulisivat rangaistaviksi esityksen mukaisesti. Nykyisellään esitutkintaviranomaisella ei ole mahdollista puuttua em. rikoksiin, jotka poliisin arvion mukaan ovat ja tulevat Suomessakin olemaan tyypillisimpiä terrorismirikoksia.

Kriminalisoinneilla voisi olla myös ennalta estävää vaikutusta henkilöiden matkustamiseen terrorismitarkoituksessa ulkomaille. Kyseisten tekojen esitutkintojen aikana poliisi saisi myös tietoa väkivaltaisesti radikalisoituneista henkilöistä ja heidän toiminnastaan sekä mahdollisista verkostoista Suomessa ja ulkomailla. Tämä tieto voitaisiin yhdistää muuhun ilmiötä koskevaan tietoon ja tämä mahdollistaisi terrorismiin liittyvän tilannekuvan tehokkaamman ylläpitämisen.

Matkustaminen terrorismirikoksen tekemistä varten

Hallituksen esityksessä on perusteltu yksityiskohtaisesti uuden rangaistussäännöksen, *matkustaminen terrorismirikoksen tekemistä varten,* lisäämisen tarpeellisuutta rikoslain 34 a lukuun. Samassa yhteydessä on perusteltua täydentää esitetyn mukaisesti voimassa olevaa rangaistussäännöstä, joka koskee *terrorismin rahoittamista*.

Terrorismirikollisuus on luonteeltaan aina vakavaa ja rajat ylittävää rikollisuutta, jonka vuoksi jäsenvaltioiden lainsäädäntöjen tulisi olla mahdollisimman yhdenmukaista, jotta terroristiset toimijat eivät kykenisi muodostamaan suojapaikkoja maihin, joiden lainsäädännössä on puutteita.

Salaiset pakkokeinot ja salaiset tiedonhankintakeinot

Hallituksen esityksessä on käsitelty salaisia pakkokeinoja ja tiedonhankintakeinoja koskevien säädösten muutostarpeita liittyen esitettyihin kriminalisointisäännöksiin.

Rikosprosessissa hyödynnettävän todistusaineiston kerääminen terrorismirikoksista, erityisesti konfliktialueilta, on varsin haastavaa ja poliisilla tulisi olla käytettävissä laajasti eri keinoja todisteiden hankkimiseksi. Kun puhutaan ns. ylitörkeistä rikoksista, niin on ensiarvoista myös tiedonhankinnan

kohteena olevan oikeusturvan kannalta, että poliisilla on riittävät tiedot käytössään ennen mahdollisen esitutkinnan käynnistämistä. Terrorismiin kytkeytyvät henkilöt pyrkivät salaamaan toimintansa viranomaisilta, joten matkustamisen todellisen motiivin selvittäminen on vaikeaa. Tämä koskee erityisesti matkustamista ulkomaille terroristisessa tarkoituksessa.

On tärkeää, että salaiset pakko- ja tiedonhankintakeinot olisivat käytettävissä nyt rangaistavaksi ehdotetun uuden terrorismirikoksen estämisessä, paljastamisessa ja selvittämisessä. Muuten on vaarana, että esityksessä olevien uusien kriminalisointien tarkoitus ei toteudu ja esimerkiksi henkilöiden matkustamista terrorismirikoksen tekemiseksi ei voitaisi estää.

On kannatettavaa, että pakkokeinolain salaisia pakkokeinoja (Pakkokeinolaki 10. luku) ja poliisilain (Poliisilaki 5. luku) salaisia tiedonhankintakeinoja koskeviin säännöksiin koskien keinojen käyttöä matkustamisrikoksen estämisessä, paljastamisessa ja selvittämisessä tehtäisiin hallituksen esityksessä ehdotetut tarvittavat täydennykset.

Rikosoikeudellinen laillisuusperiaate edellyttää kriminalisoinneilta täsmällisyyttä ja tarkkarajaisuutta siten, että kriminalisoitu teko käy ilmi rikoslaista. Nyt lausuttavana olevassa hallituksen esityksessä on perusteluteksteissä kiinnitetty huomiota yksityiskohtaisiin perusteluihin, joka lain soveltajan kannalta on hyvä asia ja jättää mahdollisimman vähän tulkinnanvaraa esimerkiksi siihen, milloin rangaistava matkustamisrikoksen yritys on täyttynyt ja toisaalta mikä on matkustamisrikoksen suhde terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmisteluun.

Esitettyjen kriminalisointien säätämistä esityksessä ehdotetulla tavalla voidaan pitää perusteltuna ja ehdotettua rangaistusasteikkoa johdonmukaisena suhteessa nykyisiin rikoslain 34 a luvun muiden terrorismirikosten rangaistusasteikoihin.